

Collectieve binnentuinen in hoogstedelijk gebied

Aandachtspunten voor ontwerp, beheer en financiën

Wat maakt een collectieve binnentuin van waarde?

Een collectieve binnentuin maakt een hoogstedelijke omgeving voor meer groepen aantrekkelijk. Bewoners waarderen het. Met name ook ouderen en gezinnen met kinderen. Ook dieren voelen zich er thuis.

Deze factsheet

In hoogstedelijke woonprojecten zie je steeds vaker groene collectieve binnentuinen. Waar moet je op letten om daar een succes van te maken? Hoe beheer je de groene inrichting en hoe regel je de toegankelijkheid? Wat kost het en wat levert het op? Deze factsheet is bedoeld voor bouwpartijen en (tuin)ontwerpers. We beschrijven recente inzichten en ervaringen.

Vier argumenten

In hoogstedelijke gebieden is de ruimte schaars en de woningdichtheid hoog. Er zijn minstens vier redenen waarom het bij de ontwikkeling van woongebouwen belangrijk is aandacht en geld te besteden aan de inrichting van een groene, collectieve buitenruimte.

1. Gezondheid

Een groene woonomgeving is gezond. Alleen al het zicht op groen draagt bij aan welbevinden en gezondheid. Dat geldt voor een tuin, maar ook voor groen langs gevels. In een intensief bebouwde omgeving zijn alle plekken voor groen onmisbaar.

2. Biodiversiteit

Planten dragen bij aan soortenrijkdom en vormen een bron van leven voor vogels, kleine zoogdieren en insecten. Met een begroeide daktuin gaat bouwen niet ten koste van biodiversiteit, maar gaan bouwen en natuur hand in hand.

3. Klimaat

Regen die in een groene binnentuin valt, wordt ter plekke opgeslagen en gebruikt voor irrigatie. Dat helpt tegen verdroging en wateroverlast. Het helpt ook tegen hittestress. Planten en bomen verlagen de hittepiek met gemiddeld vijf graden.

4. Ontmoeting

Een groene buitenruimte stimuleert om naar buiten te gaan en te bewegen. In een collectieve binnentuin komen bewoners elkaar tegen en kunnen kinderen veilig buitenspelen. Het draagt allemaal bij aan sociale cohesie en woongenot en maakt stedelijk wonen voor meer groepen aantrekkelijk.

De Groene Kaap in de Rotterdamse wijk Katendrecht. Deze naam is al vroeg in het proces bedacht. Het is een sterk merk, slaat aan bij potentiële bewoners en heeft geholpen om de hoge ambities in het hele proces vast te houden.

Uitgangspunten voor het ontwerp

Zeker in een intensief bebouwde stad is een collectieve binnentuin belangrijk voor de kwaliteit van leven. Door parkeerplaatsen te clusteren en alle beschikbare ruimte groen in te richten, trek je de omringende natuur de stad in.

Stedelijke natuur

Groene en blauwe structuren zijn de drager van stedelijke natuur. Veel gemeenten hebben die omschreven in een gemeentelijke (ecologische) structuurvisie. Een collectieve binnentuin kan daarbij aansluiten.

- Ga bij het ontwerp van een collectieve binnentuin uit van een hoger schaalniveau. Een ontwerp dat aansluit bij groene en blauwe structuren is het meest robuust.
- Als ecologische structuren in het project worden doorgezet, vergroot dat de leefgebieden van allerlei soorten en komt de tuin werkelijk tot leven.

De collectieve daktuin en de groene gevels van Amsterdam Vertical maken van het project een schakel in de Brettenzone: de 'groene vinger' tussen het westelijke buitengebied en de binnenstad van Amsterdam.

Collectief parkeren

In hoogstedelijke gebieden is parkeren op eigen kavel de norm. Vaak komt dat neer op collectief parkeren in een (verdiepte) parkeergarage. Daardoor blijft er ruimte voor stedelijke natuur over.

- Het dak van een parkeergarage vormt de fysieke basis van de collectieve binnentuin.
- Soms heeft een deel van de parkeergarage meerdere lagen. Dan krijgt de tuin hoogteverschillen die gebruikt kunnen worden voor gevarieerde biotopen en een spannende inrichting.

Maak het daktuinontwerp specifiek

Een daktuinontwerp is geen kopie van een tuin in de volle grond. Dan zouden er zoveel maatregelen nodig om de natuurlijke werking van de volle grond te compenseren, dat het te ingewikkeld en te duur wordt. Het is de kunst om

een specifiek daktuinontwerp te maken waar de natuur zichzelf in stand houdt zonder of met zo weinig mogelijk aanvullende systemen.

De daktuin van De Groene Kaap in Rotterdam heeft wisselende hoogtes. De parkeergarage eronder heeft één tot vier niveaus. Een wandelroute met brede trappen slingert zich door de daktuin.

Ontwerp het landschap

De ecologische structuur en de bouwkundige mogelijkheden vormen het startpunt van het landschapsonwerp. Hierin krijgen alle beoogde functies een plaats: natuur, wandelen, relaxen, spelen, ontmoeten, (gezamenlijk) tuinieren,...

- Bedenk welke doelgroepen de tuin gaan gebruiken. Welke functies zijn voor hen relevant en waar krijgen die een plek? Ontwerp ook looplijnen, zichtlijnen en uitzichtpunten.
- Zorg dat je plekken creëert voor álle leeftijden, kinderen en ouderen, maar ook jonge volwassenen.
- Spelende kinderen maken herrie. Groene gevels en een zachte afwerking van galerijen absorberen het geluid. Wees bij verkoop duidelijk waar speelplekken zijn gesitueerd.
- Denk in een vroeg stadium na over toegankelijkheid en beheer (zie ook pagina 12 en 14).
- Alle aspecten komen in het ontwerpproces samen. Conceptontwikkeling, ontwerp, aanleg en beheer moeten in elkaars verlengde liggen.

Vergeet de wanden niet

Een binnentuin heeft als extra bijzonderheid dat deze ook wanden heeft, namelijk de gevels van de woongebouwen die de tuin omsluiten.

- Neem de gevels rondom de binnentuin in het ontwerp mee. Verticaal groen draagt evengoed bij aan biodiversiteit, natuurbeleving en beperking van hittestress. Het dempt bovendien geluid.
- Groene gevels verzachten het beeld, dat is vooral belangrijk in de periode dat bomen nog niet volwassen zijn.
- Vanuit de tuin kunnen klimplanten groeien mits het grondpakket voldoende diep is. Aan gevels zijn plantenbakken met verschillende planten mogelijk tot op 20 meter hoogte. Bakken aan de gevel moeten voldoende grond hebben en moeten intensief bewaterd worden.
- De oriëntatie van een groene gevel bepaalt mede de ecologische functie en de mogelijkheid van nestkasten voor vogels en vleermuizen.

De Toren in het project Amsterdam Vertical is vormgegeven als een stapeling van landschappen met op iedere verdieping 'plantenbakken' geïntegreerd in de constructie van het gebouw: vaste elementen aan de gevel van ongeveer 80 cm breed en 20 tot 50 cm diep.

Bouw

Een collectieve binnentuin is veel meer dan een begroeid dak van een parkeergarage. Om er een echte tuin van te maken, zijn een flinke grondlaag en voorzieningen voor waterretentie nodig.

Dakconstructie

De constructie van de parkeergarage moet voldoende draagkracht hebben voor de grondlaag van de tuin en voor waterretentie.

- Houd rekening met extra belasting van 250 tot 600 kg/m². Bij het ontwerp van het project Imagine (Rotterdam) is bijvoorbeeld gerekend met 400 kg/m².
- Het dak krijgt een normale waterkerende laag van bijvoorbeeld bitumen of EPDM. Kunststof retentiekragen en filterdoek beschermen deze laag.
- Zorg voor segmentering van het dak zodat bij een eventuele lekkage niet de hele tuin hoeft te worden afgegraven.
- Spreek in de garantie met de dakdekker af wie de kosten draagt als bij een eventuele lekkage een deel van de daktuin moet worden afgegraven (en hersteld).

De daktuin van het project Binck Eiland in Den Haag. Boven de kolommenstructuur in het middengebied is extra gronddekking aangebracht en zijn bomen geplant.

Waterretentie

Gemiddeld over het jaar valt er voldoende regen voor alle planten in de daktuin. Maar omdat er geen grondwater is, kan een droge periode funest zijn. Daarom zijn retentie en gecontroleerde irrigatie nodig. Bijvoorbeeld met een polderdak (retentiedak). Hier wordt water over het volledige dakvlak opgevangen in kratten. Via capillaire werking trekt het omhoog en blijft de grond vochtig.

- Sla regenwater op. In een polderdak gebeurt dat met infiltratiekratten onder de grondlaag. Ook regenschuttings en regentonnen zijn mogelijk. De benodigde opslagcapaciteit is mede afhankelijk van de oriëntatie en beplanting.
- Leg een irrigatiesysteem aan. Dat kan op basis van hoogteverschillen. Soms zijn daarbij pompen nodig. Dat hangt af van het ontwerp van de tuin.
- Zorg bij een polderdak ook voor voldoende inspectieputten. Dan is bij regulier onderhoud te zien of er voldoende water in de retentiekragen aanwezig is.

- Voor een eventueel wateroverschot is een overstroom- of leegloopsysteem nodig met een afvoer naar het riool of naar oppervlaktewater. In de meest uitzonderlijke situaties is er nog niets aan de hand: dan stroomt overtollig water via de trappen weg.
- Bij een eventueel watertekort door langdurige droogte wordt de watervoorraad aangevuld met drinkwater of vanuit een giertank. Bij een polderdak kan dat via de inspectieputten.

In het project Imagine in Rotterdam liggen infiltratiekragen onder de grondlaag. Door capillaire werking via filterdoek en steenwol onttrekken planten hieruit gelijkmatig water.

Opbouwhoogte

Het 'maaiveld' van een collectieve binnentuin ligt hoger dan het dak van de parkeergarage. Het ontwerp van de omliggende gebouwen en de hoogte van dorpels, deuren en kozijnen aansluiten moet daarbij aansluiten.

- Hoe dikker de substraatlaag, hoe meer planten er kunnen groeien. Houd rekening met een grondlaag van minimaal 20 centimeter. In een eventuele moestuin is een gronddekking van 50 centimeter aan te bevelen. Bij gebruik van infiltratiekragen komt er nog 10 tot 15 centimeter bij.
- Voor bomen is minimaal 60 centimeter nodig. Het is mogelijk een deel van de tuin voor bomen te reserveren zodat niet de hele tuin die opbouwhoogte heeft. Er zijn ook projecten waar het parkeerdek openingen heeft en bomen in de volle grond staan.
- Als bomen boven de kolommen in de onderliggende parkeergarage worden gesitueerd, zijn geen dure constructieve overgangsconstructies nodig. Dit moet een ontwerputgangspunt zijn.
- Zorg in het proces voor een duidelijke demarcatie tussen de werkzaamheden van de hoofdaannemer en de tuinaannemer.

In het project Little C in Rotterdam is het dak van de parkeergarage voor een deel 'uitgesneden'. Bomen staan in meterdiepe boombakken.

Inrichting

Een collectieve tuin wordt intensief gebruikt voor verschillende functies. De inrichting en de beplanting moeten die functies mogelijk maken. Het gaat om natuurwaarde én gebruikskwaliteit.

Privé en collectief

In de tuin moet duidelijk zijn wat privé is en waar iedereen mag komen. Onderken dat bewoners behoefte hebben aan privacy. Het is belangrijk om die scheiding goed te markeren. Liefst zonder hekken en schuttingen. Om verrommeling te voorkomen is het belangrijk de erfscheiding mee te ontwerpen.

- Woningen die aan de binnentuin grenzen kunnen een achterdeur en een (kleine) privéruimte krijgen. Zeker in een hoogstedelijk gebied is dat een belangrijke meerwaarde: het maakt wonen in de stad voor meer doelgroepen aantrekkelijk.
- Om privétuinen van elkaar te scheiden is een regenwaterschutting een optie. Ook groene erfscheidingen zijn mogelijk, maar zorg dan dat deze al groen zijn als de bewoners inhuizen.
- Als de privéruimte te groot is, bijvoorbeeld dieper dan 10 meter, gaan bewoners daar allerlei dingen bouwen. Dat kan een rommelig beeld geven. Hou daar in het ontwerp rekening mee.
- De scheiding tussen privéruimtes en de collectieve tuin is meestal goed te markeren door slim gebruik te maken van hoogteverschillen, plantenbakken en lage hagen en struiken.

In het project Binck Eiland in Den Haag maken plantenbakken en hoogteverschillen het onderscheid tussen collectief en privé voldoende duidelijk.

Paden en terrassen

Probeer verharding zoveel mogelijk te voorkomen. Dan blijven er geen plassen staan en stroomt regenwater makkelijk af naar een infiltratievoorziening.

- Paden krijgen bij voorkeur halfverharding van gebroken grinddeeltjes, grit of schelpen. Dat laat regenwater beter door. In aanleg en onderhoud is het bovendien goedkoper dan een pad met tegels. Nog een voordeel: het geeft het gevoel van een grondgebonden tuin.
- Voor privétuinen en -terrassen kan een maximum percentage verharding in de koopakte worden afgesproken.
- Leg collectieve paden op een afstand van minimaal 6 meter van de gevels van woningen.

Inrichtingselementen

De beoogde functies van een binnentuin worden ondersteund door straatmeubilair, speeltoestellen en andere elementen.

- Banken, picknicktafels en speeltoestellen stimuleren om naar buiten te gaan. Ze verlengen de verblijfsduur en bevorderen terloopse ontmoeting.
- Sommige mensen houden van tuinieren. Als er behoefte aan is, kan een deel van de tuin worden bestemd als gezamenlijke (moes)tuin. Hier kunnen bewoners dan zelf aan de slag.
- Een collectieve binnentuin met voldoende voedsel en verblijfplaatsen is ook aantrekkelijk voor dieren. Vogelverblijven en insectenhôtels versterken dat en maken de natuur bovendien meer zichtbaar voor de (menselijke) bewoners.

De collectieve binnentuin van Binck Eiland heeft een verhoogd middendeel waar bomen staan. Het hoogteverschil is opgelost met 'de langste bank van Den Haag'. De kas geeft toegang tot de parkeergarage en biedt ruimte voor zakken potgrond en tuingereedschap.

Gevarieerde beplanting

Soortenrijkdom is belangrijk. Zorg dat de tuin er niet alleen in het voorjaar, maar 365 dagen per jaar mooi uitziet. Er moet (en kan) altijd iets gebeuren en iets te ontdekken zijn.

- Maak een bezonningsstudie om vast te stellen wat de zonnige en schaduwrijke plekken zijn en pas de beplanting en inrichting daarop aan. Collectieve daktuinen hebben geregeld met veel schaduw te maken.
- Maak gebruik van hoogteverschillen. Op iedere hoogte ontstaan andere omstandigheden qua licht en vochtigheid waardoor andere planten aanslaan.
- Zet de juiste soorten bij elkaar: vroegbloeiërs en laatbloeiërs, wintergroene planten en planten die in het najaar hun blaadjes verliezen. Gebruik zoveel mogelijk verschillende, liefst inheemse en biologisch gekweekte planten.
- Bomen en hoog opgaande heesters maken een tuininrichting spannend. Bomen geven schaduw en voorkomen uitdroging van de grond. Er ontstaan coulissen en verrassende hoekjes.
- Ga uit van minimaal tweede orde bomen (6 tot 12 meter hoog) wanneer de bomen niet in volle grond staan. Omdat het substraat minimaal is, moeten de bomen worden verankerd.
- Denk ook aan groen langs gevels. Klimplanten groeien snel, zijn vaak wintergroen en geven beschutting aan vogels.

In de binnentuin van de Inktpot in Utrecht staan circa 200 verschillende soorten planten. Dankzij die grote variëteit leeft de tuin en is er altijd wel iets te beleven: 365 dagen per jaar.

Beheer en onderhoud

Hoe zorg je ervoor dat een collectieve binnentuin niet alleen op tekening, maar ook in het echt mooi is en blijft? Duurzame kwaliteit staat en valt met betrokkenheid, goed beheer en regelmatig, professioneel onderhoud.

Eigenaarschap

Alle bewoners zijn eigenaar van de collectieve tuin. Maar iedereen is niemand. Het is belangrijk dat de bewoners niet alleen eigenaar zijn, maar ook een gevoel van eigenaarschap hebben. In de planfase moet al worden bedacht wat dat precies inhoudt. Vooral bij grotere daktuinen (meer dan 20 woningen) zijn het gevoel van eigendom en sociale controle niet vanzelfsprekend.

- Privédelen (tuin en terras) zijn eigendom van de bewoners van aangrenzende appartementen. Hier heeft de bewoner exclusieve rechten. In koopaktes zijn bindende afspraken mogelijk over maximale erfscheidingen en verharding. Deze zijn ook op splitsingstekeningen weergegeven.
- De rest van de tuin is mandelig eigendom. Iedere bewoner is mede-eigenaar en oefent samen met de andere bewoners zeggenschap uit. Meestal is dat via een VvE geregeld.
- Dat geldt ook voor de onderliggende parkeergarage. Vaak zijn minimaal drie VvE's nodig. Aangeraden wordt om dit tijdig notarieel te regelen. In de aktes worden de precieze demarcaties vastgelegd.
- Het lidmaatschap van iedere VvE, met alle rechten en plichten, is in de koopaktes van de appartementen vastgelegd.
- Mandeligheid kan ook buiten het eigendomsrecht worden vastgelegd door een beheervereniging. Dat is vormvrij en geeft meer mogelijkheden om kwesties rond gebruik en beheer te regelen.

Beheer

Een collectieve binnentuin wordt na oplevering overgedragen aan de betreffende VvE. Deze is daarna formeel verantwoordelijk voor het beheer. Maar daarmee is het nog niet geregeld.

- Bij veel projecten is een (parttime) beheerder in dienst van de VvE. Hij of zij ziet toe op gebruik, toegankelijkheid, slijtage en zwerfvuil.
- Vooral in de eerste maanden na oplevering is de aanwezigheid van een beheerder belangrijk. Dan zijn nog niet alle appartementen bewoond en is extra (sociaal) toezicht geboden.
- Als de tuin schoon, heel en veilig is, hebben bewoners er meer zorg voor. Dan groeit de betrokkenheid.
- Vaak zijn er door de VvE gedragsregels vastgelegd, bijvoorbeeld over open vuur en honden.

Onderhoud

Het is aan te raden om voor onderhoud een professioneel hoveniersbedrijf te contracteren. Continuïteit en verstand van plantonderhoud zijn immers bepalend voor duurzame kwaliteit. Het is wel belangrijk dat zo'n bedrijf voortbouwt op de principes van het tuinontwerp.

- Een tuinaannemer die een inboetgarantie afgeeft, zal ook gedurende het eerste jaar voor het tuinonderhoud willen tekenen.
- Sowieso is in de eerste jaren na oplevering professioneel onderhoud aan te raden. Als het onderhoud daarna wordt overgedragen aan de VvE is het belangrijk duidelijke (schriftelijke) instructies mee te geven.
- Minimaal iedere week is (klein) onderhoud nodig: het gaat om snoeiwerk en het verwijderen van onkruid. Als dat iedere week systematisch gebeurt, blijft de tuin mooi. Het beperkt grootschalig tuinwerk en is uiteindelijk goedkoper.

- Vrijwilligers en bewoners kunnen een rol spelen bij het onderhoud. Soms is daar bij bewoners vraag naar. Maar ook dan is professionele regie nodig om deskundigheid en continuïteit te waarborgen.

In De Groene Kaap in Rotterdam heeft een aantal actieve bewoners een tuingroep gevormd. Deze tuingroep beheert een kleine moestuin.

Toegankelijkheid

Een collectieve binnentuin moet uitnodigend zijn, zodat bewoners er inderdaad gebruik van maken. Maar je wilt voorkomen dat onbevoegden overlast veroorzaken. Het moet duidelijk zijn van wie de tuin is en welke regels er gelden.

Vanuit de woningen

De tuin moet vanuit de woningen gemakkelijk toegankelijk zijn. Dat kan als de bewoners er rechtstreeks kunnen komen. In ieder project zijn de mogelijkheden anders.

- De trappenhuizen van de omringende woongebouwen hebben een deur naar de binnentuin. Het project Binck Eiland heeft daarnaast een toegang via een apart stijgpunt vanuit de parkeergarage.
- Appartementen die aan de binnentuin grenzen hebben vaak een eigen achterdeur naar de tuin.

In de collectieve binnentuin van De Groene Kaap markeert een turquoise lijn een 450 meter lange looproute. Aan deze lijn zijn alle semiopenbare functies gesitueerd.

Vanaf de openbare weg

De tuin is collectief eigendom. Dat wil niet zeggen dat er verder niemand mag komen. Maatschappelijk gezien wil je het liefst dat een daktuin openbaar toegankelijk is. Maar de toegang vanaf de openbare weg moet wel goed gereguleerd worden.

- In een hoogstedelijke omgeving is het vaak nodig de toegang vanaf de openbare weg te regelen met een hek. Bewoners hebben dan een tag om het hek te openen.
- Soms zijn ontwerpoplossingen toereikend: een brede trap, een haag, een poort,... Als bezoeker beseft je dat je een niet-openbare tuin betreedt, ook al staat er geen hek.
- Het hek kan openstaan als er een beheerder rondloopt. Soms is de daktuin alleen overdag open en gaat het hek 's avonds en 's nachts dicht.
- De tuin moet altijd rechtstreeks vanaf de openbare weg toegankelijk zijn voor (groot) onderhoud en voor calamiteiten.

In het project De Poortmeesters in Delft is de toegang tot de verhoogde binnentuin vanaf de openbare weg gemarkeerd met monumentale poorten. Deze onderstrepen de verbinding met de buurt, maar laten ook zien dat de tuin niet openbaar is.

Financiën

Een collectieve binnentuin verhoogt de waarde van de appartementen. De verschillen in kosten zijn groot. De investering wordt verrekend in de prijs van de appartementen en de terugkerende onderhoudskosten in de VvE-bijdrage.

De baten hard maken

Het is belangrijk een collectieve binnentuin niet alleen als kostenpost te zien, maar ook de waarde hard te maken.

- Bewoners waarderen het positief. Dat komt tot uitdrukking in een hogere waarde van de appartementen en een snellere verkoop. Zeker als de tuin al bij oplevering groen is (zoals op de renders).
- Appartementen met een groene buitenruimte zijn voor meer doelgroepen aantrekkelijk. Met name ook voor gezinnen met kinderen en voor ouderen.
- Niet minder belangrijk is de waarde van een gezonde woonomgeving, sociale ontmoeting, beperking van hittestress en natuurbelieving.

De kosten

De kosten van een collectieve binnentuin kunnen sterk verschillen. Het is belangrijk in een vroeg stadium voldoende budget te reserveren om een goed ontwerp te realiseren.

- De website Bouwkostenkompas gaat voor groenbudgetten uit van €100/m² met sedumpakket, €400/m² voor een daktuin met 40 cm aardepakket en €2.100/m³ voor een polderdakstelsysteem.
- Kostenbesparingen zijn mogelijk door gebruik te maken van halfverharding in plaats van tegels en van standaardelementen (meubilair en speelelementen) in plaats van maatwerk.
- Vraag vooraf om een open begroting van de daktuin. Je kunt dan gericht met de aannemer overleggen over besparingen door aanpassingen in het ontwerp. De ontwikkelaar kan met de landschapsarchitect en een hovenier in bouwteamverband tot kosteneffectieve oplossingen komen.
- De kosten voor beheer en onderhoud bedragen (indicatief) tussen de €20 en €50 per appartement per maand.
- Wekelijks (klein) onderhoud is aan te raden. Dan blijven de kosten beheersbaar en is groot (en duur) onderhoud slechts zelden nodig.

Kerngegevens van projecten in deze publicatie

Projectnaam, plaats	Binck Eiland, Den Haag
Ontwikkelaars	Local, VORM Ontwikkeling en BPD
Betrokken partijen	Kraaijvanger en Klunder Architecten, BoschSlabbers (landschapsarchitect) en Binder Groenprojecten (aanleg en onderhoud daktuin)
Jaar van oplevering	2023
Aantal woningen	226
Oppervlakte collectieve tuin	15.000 m ²
Meer informatie	https://local.nl/projecten/binckeiland/ https://www.kanbouwen.nl/2023/05/24/binck-eiland-groene-oase-op-niveau/

Projectnaam, plaats	De Groene Kaap, Rotterdam
Ontwikkelaar	Stebru
Betrokken partijen	Bureau Massa (architect), LOLA landscape architects, Binder Groenprojecten
Jaar van oplevering	2021
Aantal woningen	450
Oppervlakte collectieve tuin	7.500 m ²
Meer informatie	https://www.stebru.nl/projecten/de-groene-kaap/ https://www.kanbouwen.nl/2023/10/06/stad-en-natuur-vinden-elkaar-op-de-groene-kaap/ https://www.kanbouwen.nl/project/de-groene-kaap-verstevigt-de-stadsnatuur-van-katendrecht/

Projectnaam, plaats	Imagine, Rotterdam
Ontwikkelaars	AM, Heijmans en BAM
Betrokken partijen	Buro Sant en Co (ontwerp) en hoveniersbedrijf Hoek
Jaar van oplevering	2024
Aantal woningen	300
Oppervlakte collectieve tuin	2.400 m ²
Meer informatie	https://www.imagine-rotterdam.nl/nl/

Projectnaam, plaats	Little C
Ontwikkelaar	ERA Contour en J.P van Eesteren, TBI
Betrokken partijen	CULD, Juurlink + Geluk
Jaar van oplevering	2020
Aantal woningen	330
Oppervlakte collectieve tuin	
Meer informatie	https://www.kanbouwen.nl/2022/05/23/de-bomen-wortelen-door-het-dak-van-de-parkeergarage/

Colofon

Deze factsheet is samengesteld met inbreng van de themagroep 'Collectieve binnentuinen' van het Platform KAN Bouwen. In deze themagroep delen bouwpartijen, (landschaps)architecten en gemeenten hun kennis en ervaring.

Aan de themagroep is deelgenomen door Marieke Adrichem (gemeente Haarlemmermeer), Dieuwertje Bakker (Merwede Lab), Niek Bosman (Blauwhoed), Léon Emmen (Smartland), Marc den Hertog (gemeente Zaanstad), Tanja van der Knoop (Blooming Buildings), Pieter de Kort (Hendriks Coppelmans Ontwikkeling), John Krijnen (LaVie Vastgoedontwikkeling), Felix van de Laar (Bewonersvereniging Lanxmeer), Walther van Leeuwe (Waaier Projectrealisatie), Erik Linsen (Adriaan van Erk Ontwikkeling), Eline Ouwerkerk (OKRA Landschapsarchitecten), Herman Pel (SACON architecten), Laurant van Poppel (Van der Heijden bouw en ontwikkeling), Rocco Reukema (gemeente Zaanstad), Sven Sloots (afstudeerder) en Rick van Zanten (Hendriks Coppelmans Ontwikkeling). Bijzondere dank aan Paul Vernooy (Stebru), Koos Kok (Bureau Massa), Eric-Jan Pleijster (LOLA), Wouter Loomans (Local) en Chris Janssen (BoschSlabbers) voor hun toelichting tijdens excursies naar respectievelijk De Groene Kaap en Binck Eiland.

Initiatief en redactie: Claudia Bouwens (Programmaleider KAN Bouwen)

Tekst: Henk Bouwmeester

KAN Bouwen, 2024